Қожа Ахмет Иассауи кесенесі

Түркістандағы Қожа Ахмет кесенесі

ТАЙҚАЗАН

Кесенедегі ТАЙҚАЗАН

ТҮРКІСТАНДА ТАЙҚАЗАН

Түркістандағы Қожа Ахмет Ясауи кесенесінің есігінен аттаған адамның көзіне алғаш түсетін зат – қазандық бөлмесінің қақ ортасынан орын тапқан қасиетті Тайқазан.

Бойына талай сыр бүккен бұл қазанды бабалардың көзі деп, қолымен ұстап көруге әркім-ақ құмар. Кесенені салдырған Көреген Әмір Темір тапсырысымен бұл қазан 1399 жылы 25-маусымда, (хижр. 801 жыл, 20-шәуәл) Түркістан қаласының батысында, 27 шақырым жерде орналасқан Қарнақ елді мекенінде, сирек кездесетін асыл металдардың қоспасынан құйылған. Салмағы екі тонна, сыйымдылығы үш мың литр. Қазан сыртындағы араптың гүлденген сульс және куфи қолтаңбаларымен жазылған үш қатар жазудың біріншісінде оны шайхылардың сұлтаны Ахмет Ясауи кесенесіне арналып жасалғаны туралы айтылады. Қазақстан мен Қырғызстанның аумағында жүргізілген археологиялық қазба жұмыстар барысында табылған қазандарды ғалымдар екі түрге бөледі.

Біріншісі — «сақтық», конусты қазандар, екіншісі тұғырсыз қазандар. Түркістандағы «сақтық» типтегі қазанға жатады. Алып қазан жасау көне сақ, ғұн, дәуірлерінен бері жалғасып келген дәстүр екенін деректер мен айғақтар растайды. Елдік санасы биік, отбасылық құндылықтарды жоғары қойған әлігі социумдар үшін қазан береке мен бірліктің, молшылықтың, елдіктің нышаны болған. Мұндай түсінікті ауыз әдебиеті нұсқаларымыздың беттерінен көп кездестіруге болады. Мысалы, дауылпаз ақын Махамбеттің шығармаларында «Қара қазан, сары бала қамы үшін қылыш сермедік» деп келетін жерлері бар. Ал, төңкерілген қазан болса керісінше, нәубеттің, қасіреттің образы болып есептелген. Қазан сыртындағы жазулардың екінші қатарындағы он сегіз рет қайталанып жазылған **«Мубарак бад»** деген сөз де құтты болсын, берекелі болсын, береке дарыған орын деген

KAZ-REFERAT.RU

БІР ТАЙДЫҢ ЕТІ СИЯТЫН ҚАЗАН

АЙША бибі кесенесі

Мазардың суретімен пошталық марка

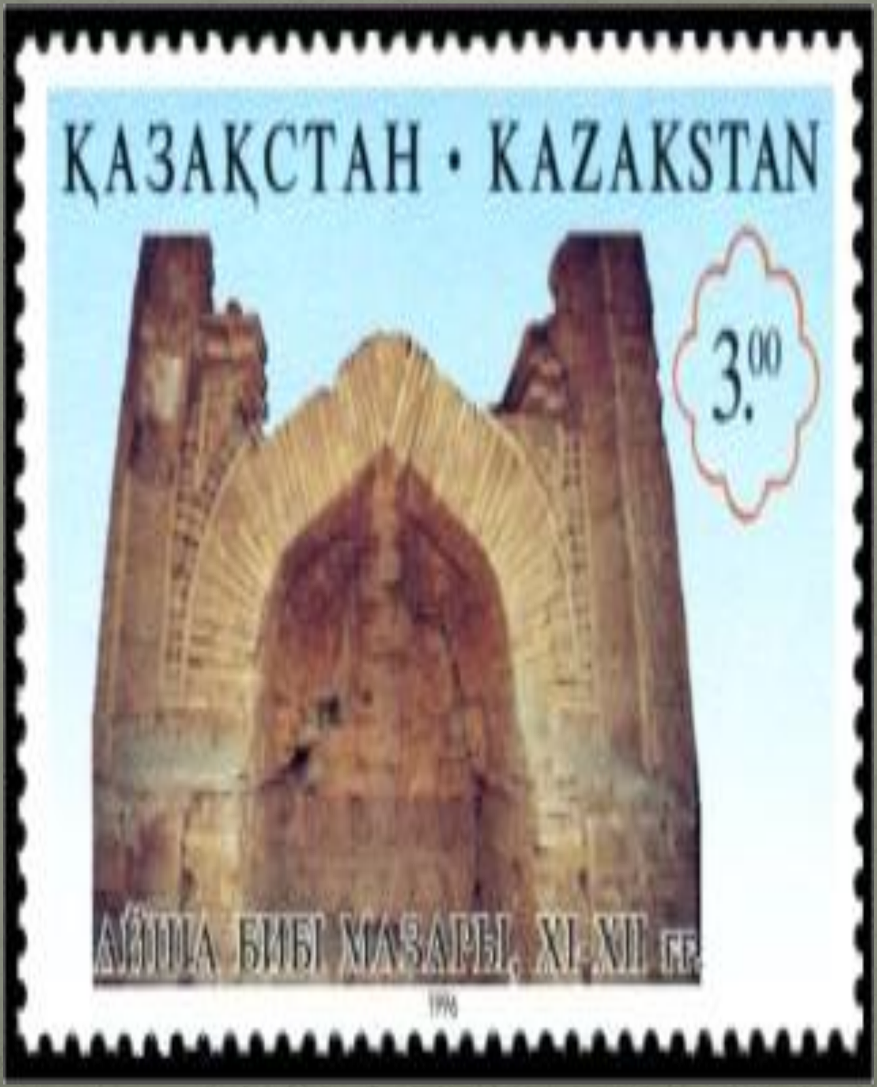

Алтын адам бейнесі

Сақ жауынгерінің бейнесі

Мұражайдағы сақ жауынгерінің бейнесі

Тәуелсіздік момументіндегі Алтын адам бейнесі

АЛТЫН АДАМ

Пошталық маркадағы Алтын адам бейнесі

Екі шекті домбыра

Өткен ғасырдың куәгер ДОМБЫРАСЫ

Қазіргі заман домбырасы

Қазақ домбырасы

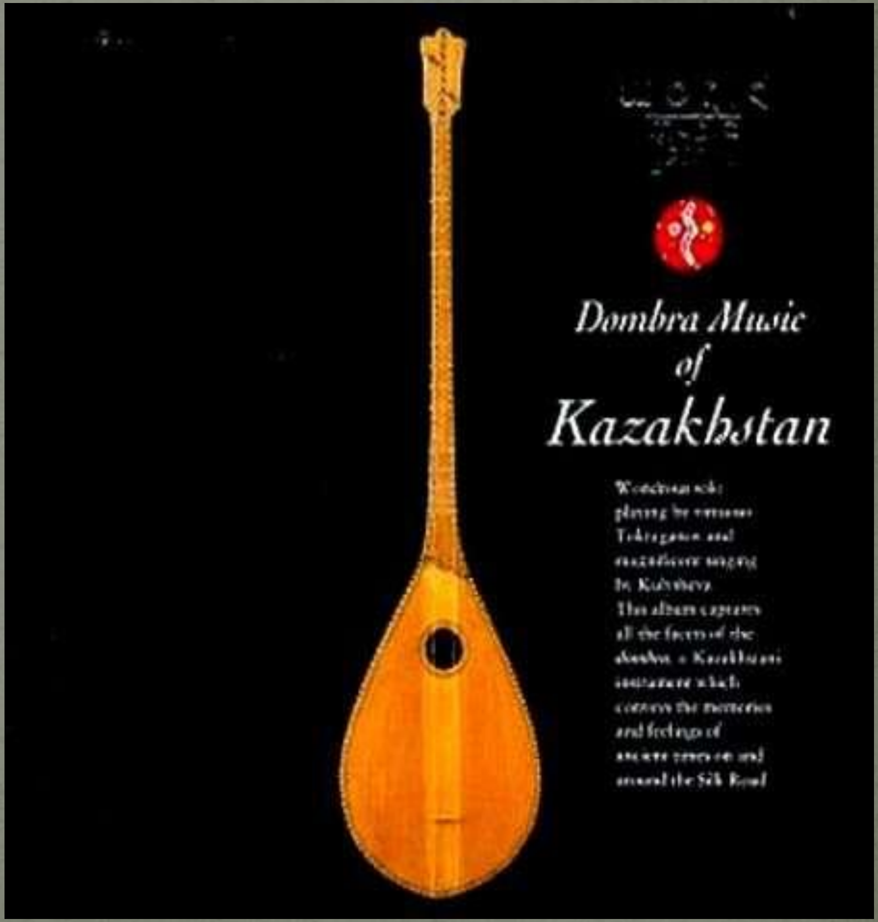

Домбыра түрлері

Мұражайлардағы домбыра түрлері

Қазақ халқының ұлттық аспабы

КҮЛТЕГІН ЕСКЕРТКІШІ

“Түркі халқы жойылмасын, ел болсын” VII – VIII ғасыр жазуымен жазылған сөз

ӘОЖ 951/959:930.26.04/14

КҮЛТЕГІН ЕСКЕРТКІШІ - ТҮРКІ ТЕКТЕС ХАЛЫҚТАРДЫҢ БАҒА ЖЕТПЕС БАЙЛЫҒЫ

С.Қ. Бөкешов., Г. Акжолова
Тараз мемлекеттік педагогикалық институты, Тараз қ.

«Түркі халқы жойылмасын, ел болсын»
Күлтегін жазуы.

Әр халықтың қалыптасу, даму жолында өзіне тән ерекшеліктері бар. Бұл тарихи құндылықты зерделеп жарыққа шығару қай мемлекетте болмасын маңызды мәселелердің біріне айналған.

Кеңестер Одағы кезінде өткен тарихымызды зерттеу мүмкін болмады. Сондықтан болар ата-бабамыздың бай мұрасы Түркі әлемін зерттеуде ғалымдарымыздың негізгі еңбектері егемендіктен кейін ғана көріне бастады.

Түркі халықтарының көне дәуірдегі ұзақ ғасырлық мәдени мұраларының бірі – Күлтегін ескерткіші. Орхон-Енисей жазуына жататын маңыздылығы жағынан баға жетпес құнды дүние.

Бізге жеткен Түркі тарихы да осы VII-VIII ғасырларда жазылған Орхон-Енисей жазба ескерткіштері арқылы белгілі болды. Ескерткіш бір заманда түркілер мекендеген Енесей өзенінің бойы мен қазіргі Монғол Халық Республикасының астанасы Улан-Батордың батысындағы 400 километр жердегі Орхон өзені бойындағы Кошо-Цайдам ойпатында орналасқан. Оны алғаш тауып, ғылым әлеміне мәлімдеуші-орыс ғалымы Н. М. Ядринцев. 1890 жылы Гейкель басфин – угор қоғамының, 1901 жылы В. Радлов бастаған Орыс ғылым Академиясының Экспедициялары ескерткіш орнатылған жерге барып, жазуды өз көздерімен көріп, тексеріп қайтады. 1902 жылы Үжчжоудағы ағылшын консулы К. Кэмпель Күлтегін ескерткішіне бірсыпыра зертеу жұмысын жүргізді. 1909 жылы француз саяхатшысы Де Ля Кост келіп тексе, 1912 жылы ғалым В. Л. Котвич зерттеу жұмыстарын жүргізді. 1958 жылы монгол – чехославак біріккен ғылыми экспедициясы Күлтегін ескерткішінің орнына қазба жұмыстарын жүргізді. Бұған басшылық еткен чех археологы Л. Мисль. Бұл В.В. Радловтан кейінгі жасалған қазба жұмысы еді. Қазба жұмыстары үстінде қорған астынан екі кісінің тасқа әдемі ойылып жасалған бас

KAZ-REFERAT.RU

- НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА КӨП РАХМЕТ!